

WOMEN IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT: SCIENCE AND QUALITY EDUCATION

3RD INTERNATIONAL CONFERENCE

O'zbekistonda xotin-qizlarga berilayotgan e'tibor: mahalla boshqaruvida xotin-qizlarning roli

Umidjon Sadullayev Shokir o'g'li

Buxoro davlat universiteti,

Tarix va yuridik fakulteti 2-bosqich magistranti,

Vobkent tuman 28-umumiy o'rta ta'lim maktabi

1-toifali tarix fani o'qituvchisi.

sadullayevumidjon2701@gmail.com. *Telefon*

<p>Kalit so'zlar: mahalla boshqaruvi, xotin-qizlar faoli, gender tenglik, taraqqiyot strategiyasi, xotin qizlar huquqi.</p>	<p>Annotatsiya: O'zbekistonda xotin-qizlarga berilayotgan e'tibor, taraqqiyot strategiyasida belgilangan maqsadlar, mamlakat boshqaruv tizimida ishlayotgan ayollar necha foizni tashkil etishi haqida maqolada qisqacha ma'lumot beriladi. Ushbu maqolada O'zbekistonda eng quyi boshqaruv tizimi bo'lgan mahallada xotin-qizlarning roli, mahalla boshqaruvidagi ishtiroki tahlil qilinadi. Mahallada yangi joriy etilgan lavozim "Xotin-qizlar faoli" ning vazifalari va majburiyatlari haqida ma'lumot beriladi.</p>
--	---

ATTENTION TO WOMEN IN UZBEKISTAN: THE ROLE OF WOMEN IN NEIGHBORHOOD MANAGEMENT.

<p>Key words: neighborhood management, women activists, gender equality, development strategy, women's rights</p>	<p>Abstract: The article provides brief information about the attention given to women in Uzbekistan, the goals set in the development strategy, the percentage of women working in the country's management system. It analyzes the role of women and their participation in the management of the neighborhood. Information is given about the duties and obligations of the newly introduced position "Women-Girls Activist" in the neighborhood.</p>
--	---

ВНИМАНИЕ К ЖЕНЩИНАМ В УЗБЕКИСТАНЕ: РОЛЬ ЖЕНЩИН В УПРАВЛЕНИИ МАХАЛЯМИ.

Ключевые	слова:	Аннотация:
махаллинский управление, женщины-активистки, гендерное равенство, стратегия развития, права женщин.		В статье дана краткая информация о внимании, уделяемом женщинам в Узбекистане, целях, поставленных в стратегии развития, проценте женщин, работающих в системе управления страны. Анализируется роль женщин и их участие в управлении махалля. Дана информация об обязанностях и обязанностях вновь введенной должности «Женщины-девушки-активистки» по соседству.

Bugungi kunda globallashuv jaroyonida xotin-qizlarning davlat organlarida va mahalliy boshqaruv tizimida ishtiroki ortib bormoqda. Xotin-qizlarning davlat boshqaruvida faolligi huquqiy, demokratik davlatning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. Dunyoda gender tenglik, xotin-qizlarni davlat boshqaruvidagi rolini oshirish, ilm-fan sohasiga xotin qizlarni jalb qilish, xotin-qizlar huquqlari dolzarb masalalardan hisoblanadi. Bu borada xalqaro tashkilotlar va dunyoning yetakchi mamlakatlari tomonidan bir qancha ishlar amalga oshirilmoqda. Bu borada O'zbekistonda ham amalga oshirilayotgan islohotlar diqqatga sazovordir.. Xususan, "Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni 2019-yil 3-sentabrda e'lon qilindi. Qonunning maqsadi 1-moddada quyidagicha ifodalangan: Ushbu qonunning maqsadi xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlarni ta'minlash sohasidagi munosabatlarni tartibga solishdan iborat, -deb ko'rsatib qo'yilgan. Bu qonunning asosiy tushunchalari sifatida quyidagilar kiritilgan: gender siyosati amalga oshirilishini ta'minlashga doir vaqtinchalik maxsus choralari, gender, gender statistikasi, gender-huquqiy ekspertiza, genderni oid audit, genderni doir kompleks yondashuv, jins bo'yicha bevosita kamsitish, jins bo'yicha bilvosita kamsitish.

Gender - xotin-qizlar va erkaklar o'rtasidagi munosabatlarning jamiyat hayoti va faoliyatining barcha sohalarida, shu jumladan siyosat, iqtisodiyot, huquq, mafkura va madaniyat, ta'lim hamda ilm-fan sohalarida namoyon bo'ladigan

ijtimoiy jihati;genderga doir kompleks yondashuv — davlat organlari va tashkilotlari tomonidan o'z faoliyatini, shu jumladan kadrlar siyosatini olib borishni xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to'g'risidagi qonunchilikka muvofiq tashkil etish.Yuqorida keltirib o'tilgan qonun va asosiy tushunchalardan ham bilishimiz mumkinki,mamlakatimizda davlat boshqaruv tizimida ishtirok etishda xotin-qizlar va erkaklarga teng imkoniyatlar yaratilgan.[1]

„O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi 2022 - 2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasida xotin qizlarni qo'llab-quvvatlash masalasiga alohida e'tibor berilgan.

„O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi 2022 - 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi PF-60-son Farmonining 69-maqsad:

Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash, ularning jamiyat hayotidagi faol ishtirokini ta'minlash.

Jamiyatda xotin-qizlarga tazyiq va zo'ravonlikka nisbatan murosasizlik muhitini yaratish, xotin-qizlarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini ta'minlash.

Gender tenglikni ta'minlash siyosatini davom ettirish, xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish, ularni qo'llab-quvvatlashga doir islohotlarni amalga oshirish.

Xotin-qizlarning ta'lim va kasbiy ko'nikmalar olishlari, munosib ish topishlariga har tomonlama ko'maklashish, tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash, iqtidorli yosh xotin-qizlarni aniqlash va ularning qobiliyatlarini to'g'ri yo'naltirish.

Hududlarda, ayniqsa, qishloqlarda xotin-qizlarga ko'rsatiladigan tibbiy-ijtimoiy xizmatlar sifatini, ular o'rtasida sog'lom turmush tarzini ta'minlash borasidagi ishlar samaradorligini oshirish.

Turar joyga muhtoj xotin-qizlarni uy-joy bilan ta'minlash, turmush va mehnat sharoitlarini yaxshilash, daromadlarini ko'paytirish borasida tizimli chora-tadbirlarni belgilash.

Og‘ir ijtimoiy ahvolga tushib qolgan xotin-qizlarga ijtimoiy-huquqiy, psixologik yordam ko‘rsatish, ularni manzilli qo‘llab-quvvatlash.

Ayollar daftari” bilan manzilli ishlash, mutasaddi tashkilotlar tomonidan xotin-qizlarning muammolari o‘z vaqtida bartaraf etilishi ustidan jamoatchilik nazoratini amalga oshirish.[2]

2022-yil 13-aprel kuni Toshkent shahrida “O‘zbekiston taraqqiyotida parlamentdagi ayollarning roli” mavzusida ikkinchi forum bo‘lib o‘tdi. Bu forumda xotin-qizlarning O‘zbekiston davlat boshqaruvidagi ishtiroki tahlil etilgan. Bunga ko‘ra:Parlamentlararo ittifoqning “Siyosatdagi ayollar” xalqaro reytingida O‘zbekiston xorijiy mamlakatlar orasida 45-o‘rinni egallab,top-50talikdan o‘rin egallagan.Xotin-qizlarning boshqaruv lavozimidagi ulushi 27 foiz,siyosiy partiyalarda esa 44 foizga yetdi.[3] Yuqoridagilardan ham ko‘rinib turibdiki O‘zbekistonda xotin-qizlarning boshqaruv tizimida faolligi ortgan.O‘zbekistondagi mahallalar boshqaruvida ham xotin-qizlar faol ishtirok etishmoqda. 2022 yilning 9-iyun kuni Mahalla va nuroniylarni qo‘llab- quvvat vazirligi tomonidan Oliy Majlis Senati bilan hamkorlikda “Mahalla — islohotlar markazi yoki aholini rozi qilish, hududlarni rivojlantirishda mahalla raisining o‘rni” mavzusida anjuman tashkil etildi. 2019-yilgi saylovlarda 8,9 foiz ayol raislar saylangan bo‘lsa, 2022 yilgi saylovlarda 11,8 foiz - 1 104 nafar ayollar mahalla raisi bo‘ldi. Bu ko‘rsatkich, Toshkent viloyatida 133, Toshkent shahrida 130, Andijonda 123, Namanganda 113, Farg‘onada 105 nafarni tashkil etadi.[4]Yangi O‘zbekistonda mahalla tizimiga e‘tibor kuchaymoqda.Mahalla aholisining har bir qatlami bilan ishlaydigan alohida mas‘ul shaxslar tayinlandi.Mahallada “beshlik”aniq maqsad yo‘lida birlashib,mahalla rivoji uchun xizmat qilmoqda.Shu o‘rinda yangi joriy etilgan “xotin-qizlar faoli”lavozimi haqida qisqacha to‘xtalib o‘tamiz.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 01.03.2022 yildagi PF-81-son “Oila va xotin-qizlar bilan ishlash, mahalla va nuroniylarni qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”prezident farmoniga ko‘ra har bir mahallada xotin-qizlar faoli lavozimi joriy etildi.Bu haqida qonunda quyidagicha bayon qilingan:Har bir shaharcha, qishloq, ovulda,

shuningdek, shaharlar, shaharchalar, qishloqlar va ovullardagi har bir mahallada mahalla raisining oila, xotin-qizlar va ijtimoiy-ma'naviy masalalar bo'yicha o'rinbosari hamda oila va xotin-qizlar masalalari bo'yicha mutaxassis lavozimi o'rniga xotin-qizlar faoli lavozimi mahalliy budjet mablag'lari hisobidan moliyalashtirish tartibi saqlangan holda bir nafardan joriy etilsin.

Prezident farmonida quyidagilar mahalladagi xotin-qizlar faolining asosiy vazifalari etib belgilangan:

xotin-qizlarni oila, mahalla va mehnat jamoalarida ijtimoiy-huquqiy jihatdan qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish, ma'naviyatini yuksaltirish, yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash, zamonaviy namunali oilani shakllantirish, uning ma'naviy-axloqiy muhitini va an'anaviy oilaviy qadriyatlarni mustahkamlash bo'yicha maqsadli chora-tadbirlarni amalga oshirish;

xotin-qizlarning tadbirkorlik g'oyalarini amalga oshirish, ular faoliyatiga kredit, subsidiya va boshqa yordam choralari jalb qilish bo'yicha mahallada tadbirkorlikni rivojlantirish, aholi bandligini ta'minlash va kambag'allikni qisqartirish masalalari bo'yicha tuman (shahar) hokim yordamchisi bilan hamkorlik qiladi;

“Ayollar maslahat kengashlari” bilan yaqin hamkorlikda ijtimoiy himoyaga muhtoj xotin-qizlarni tadbirkorlikka o'qitish, biznesga oid namunaviy rejalarni ishlab chiqish va kredit olishda ularga ko'maklashish, “Ayollar daftari”ga kiritilgan xotin-qizlar bilan manzilli ishlarni amalga oshirish;

xotin-qizlarning muammolarini o'z vaqtida aniqlash, og'ir ijtimoiy ahvolga tushib qolgan xotin-qizlar, shu jumladan, nogironligi bo'lgan ayollar bilan yakka tartibda hamda aniq maqsadga yo'naltirilgan ishlarni olib borish, ularga ijtimoiy-huquqiy, psixologik va moddiy yordam ko'rsatish ishlarini tashkil etish.[5]

Xotin-qizlar faolining asosiy vazifalaridan yana biri ayollar daftari ma'lumotlar bazasini yuritish hisoblanadi.

Ayollar daftari – ijtimoiy,iqtisodiy,huquqiy,psixologik qo'llab-quvvatlashga, bilim va kasb o'rganishga ehtiyoji va ishtiyoqi bo'lgan ,ishsiz xotin- qizlarning muammolarini aniqlash, bartaraf etish va nazoratini olib borish bo'yicha

ma'lumotlar bazasi. Ushbu daftarga kiritish bo'yicha xotin-qizlar faoli amaliy ishlar olib boradi, ma'lumotlar bazasini yaratadi va nazoratini olib boradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak yangi O'zbekistonda mahalla boshqaruvida ayollarning roli ortib bormoqda. Xotin-qizlar bilan ishlashning o'ziga xos tizimi yaratildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR VA MANBALAR

- [1]. „Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni 2019-yil 3-sentabr//lex.uz
- [2]. „O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi 2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi PF-60-son Farmoni.//lex.uz
- [3]. 2022-yil 13-aprel kuni Toshkent shahrida “O'zbekiston taraqqiyotida parlamentdagi ayollarning roli” mavzusida ikkinchi forumi.gazeta.uz sayti
- [4]. 2022 yilning 9-iyun kuni Mahalla va nuroniylarni qo'llab- quvvat vazirligi tomonidan Oliy Majlis Senati bilan hamkorlikda “Mahalla — islohotlar markazi yoki aholini rozi qilish, xududlarni rivojlantirishda mahalla raisining o'rni” mavzusida anjuman tashkil etildi. yuz.uz sayti
- [5]. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 01.03.2022 yildagi PF-81-son “Oila va xotin-qizlar bilan ishlash, mahalla va nuroniylarni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”prezident farmoni.//lex.uz